

Ewa Czyż-Gwiazda

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE I ICH ZNACZENIE W KSZTAŁTOWANIU SPRAWNIE DZIAŁAJĄCEJ ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ

Wprowadzenie

Relacje zachodzące pomiędzy organizacjami pozarządowymi a sektorami prywatnym i publicznym mogą przybierać różne formy. W skrajnych przypadkach interakcje pomiędzy podmiotami trzeciego sektora a biznesem mogą prowadzić od konfliktu do współpracy. Celem interakcji jest znalezienie nowych modeli kreowania wartości¹. Można wyróżnić relacje dwojakiego rodzaju: konfliktowe i partnerskie. Wzajemne oddziaływanie pomiędzy tymi podmiotami ewoluje w czasie. Istnieje także cienka granica pomiędzy tym, kiedy współpraca organizacji pozarządowych z biznesem ma sens, a kiedy korzystniejsze jest wywieranie nacisku. Mimo pewnych sytuacji konfliktowych, między organizacjami pozarządowymi i biznesowymi dochodzi do dynamicznej współpracy. Z czasem partnerstwa te stają się coraz bardziej złożone, różnorodne i płynne, a ich zmiana w czasie zależy od różnych warunków, w tym od zmian w otoczeniu (np. procesy globalizacyjne przyczyniają się do rosnącego wpływu lokalnych i międzynarodowych organizacji pozarządowych w przestrzeni międzynarodowej), czy też akcentowanej strategii interesariuszy². Z czasem częstotliwość i natężenie tych interakcji wzrasta. Relacje zachodzące pomiędzy podmiotami reprezentującymi różne sektory mogą być także postrzegane w perspektywie sieci i ich zależności. Podstawą współpracy stają się zasoby organizacji, które w ramach partnerstwa wymagają połączenia (np. legitymizacja stanowi główny cel organizacji biznesowych). Celem opracowania jest przybliżenie relacji zachodzących pomiędzy podmiotami różnych sektorów, w tym w szczególności pomiędzy organizacjami pozarządowymi i administracją publiczną, a także za-

¹ N.M. Dahan, J.P. Doh, J. Oetzel, M. Yaziji: *Corporate-NGO Collaboration: Co-creating New Business Models for Developing Markets*. „Long Range Planning” 2010, Vol. 43, s. 326.

² M. Yaziji, J. Doh: *Organizacje pozarządowe a korporacje*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2011, s. 225.

prezentowanie wyników przeprowadzonych badań w zakresie współpracy organizacji trzeciego sektora z sektorem pierwszym (administracją publiczną) i sektorem drugim (biznesem).

1. Relacje zachodzące pomiędzy podmiotami różnych sektorów

W literaturze podkreśla się, że terminologia dotycząca relacji pomiędzy podmiotami różnych sektorów, w tym między organizacjami sektora trzeciego i sektora biznesowego, nie jest jednoznaczna. Najczęściej zagadnienie to określa się jako tzw. międzysektorowe społeczne partnerstwo (Cross-Sectoral Social Partnerships – CSSP) lub, w nieco węższym ujęciu, jako związek korporacji z NGO (corporate-NGO relationships; firm-NGO relationships). Tematyka międzysektorowego społecznego partnerstwa jest szeroka i obejmuje takie szczególne kwestie, jak: społeczne partnerstwo, współpraca międzysektorowa, sojusze społeczne, zarządzanie czy partnerstwo strategiczne³. Głównymi podstawami badań międzysektorowego społecznego partnerstwa w warstwie zarządzania i organizacji są zasoby oraz kwestie społeczne.

Relacje zachodzące w ramach międzysektorowego społecznego partnerstwa mogą odbywać się na różnych płaszczyznach, tj.:

1. Płaszczyźnie przedsiębiorstwa – organizacje non-profit.
2. Płaszczyźnie przedsiębiorstwa – rząd.
3. Płaszczyźnie rząd – organizacje non-profit.
4. Płaszczyźnie partnerstwa trójsektorowego⁴.

Różne są powody stanowiące swego rodzaju zachętę do tworzenia międzysektorowych relacji partnerskich. Dla przedsiębiorstw głównym impulsem jest zapotrzebowanie na społeczną odpowiedzialność biznesu⁵. Dla organizacji non profit jest to zapotrzebowanie na zwiększoną efektywność oraz odpowiedzialność, zaś dla rządu jest to możliwość dostarczania większej ilości usług i korzyści bez konieczności wywierania presji.

2. Relacje współpracy organizacji pozarządowych z administracją publiczną

Z literatury i wyników publikowanych badań wynika, że organizacje non profit nawiązują relacje współpracy z administracją publiczną, w tym zwłaszcza

³ Ibid., s. 181.

⁴ Ibid., s. 183.

⁵ M. van Huijstee, P. Glasbergen: *Business-NGO Interactions in a Multi-Stakeholder Context*. „Business and Society Review” 2010, Vol. 115, No. 3, s. 249-284.

z administracją samorządową. W Polsce przejawem tej współpracy są tworzone programy współpracy urzędów miast, gmin z organizacjami pozarządowymi. Lokalny charakter działań dużej części organizacji pozarządowych sprawia, że naturalnym partnerem do współpracy jest samorząd lokalny (urzędy miast i gmin oraz starostwa powiatowe), z którymi kontaktuje się ponad cztery piąte organizacji, zaś jedna trzecia ma częste, regularne kontakty. Z urzędami marszałkowskimi i administracją rządową organizacje współpracują znacznie rzadziej – częste, regularne kontakty ma zaledwie kilka procent organizacji. Prawie dwie trzecie w ogóle nie kontaktuje się z urzędami wojewódzkimi, a aż trzy czwarte nie ma żadnych kontaktów z rządowymi instytucjami na szczeblu centralnym⁶.

Współpraca z samorządem utrzymywana jest zarówno ze względu na wspólny przedmiot działań, wspólne cele czy możliwość połączenia wysiłków, jak i z uwagi na pozostające w gestii samorządu środki publiczne, które w ramach zlecenia zadań może on przekazywać organizacjom. Wielkość tych środków jest wskaźnikiem intensywności kontaktów, a ich wyraźny wzrost wskazuje na zacieśnianie współpracy między samorządem a organizacjami:

- coraz więcej gmin zleca zadania organizacjom – w 2003 r. 68% gmin przekazywało organizacjom środki na realizację zadań publicznych, w 2009 r. – już 86%;
- coraz większe kwoty płyną z samorządów do organizacji – między 2003 a 2009 r. łączna kwota przekazywana organizacjom wzrosła realnie (przy uwzględnieniu inflacji) blisko dwukrotnie;
- coraz więcej organizacji korzysta ze środków samorządowych – w 2003 r. 45% organizacji, w 2009 r. – 51%;
- coraz więcej jest dużych dotacji – w 2003 r. kwoty większe niż 10 tys. zł otrzymało od samorządów 16% organizacji, a w 2009 r. – już 27%⁷.

Ze środków samorządowych częściej korzystają organizacje wiejskie niż stowarzyszenia i fundacje działające w dużych miastach – te ostatnie w większym stopniu wykorzystują środki rządowe, unijne czy darowizny. Dla wiejskich organizacji ważniejszym partnerem jest samorząd: prawie połowa z nich deklaruje, że utrzymuje z urzędem gminy częste, regularne kontakty, podczas gdy w miastach wojewódzkich odsetek ten jest prawie trzykrotnie mniejszy, zaś 36% organizacji z tych miast nie utrzymuje z urzędami żadnych kontaktów (na terenach wiejskich tylko 9%).

Na bliskość relacji między organizacjami i samorządem wpływa też bez wątpienia fakt, że wiele jest osób jednocześnie zaangażowanych w działania pozarządowe i samorządowe – cele lokalnej aktywności obywatelskiej oraz działania samorządu są często zbieżne i nastawione na rozwój lokalnej społeczności. Warty odnotowania jest fakt, iż ponad jedna czwarta organizacji ma w zarządzie

⁶ J. Przewłocka: *Polskie Organizacje Pozarządowe. Najważniejsze pytania. Podstawowe fakty*. Stowarzyszenie Klon/Jawor, Warszawa 2011, s. 22.

⁷ Ibid., s. 23.

osoby pełniące zarazem funkcje w administracji publicznej lub samorządzie terytorialnym; przede wszystkim dzieje się tak na terenach wiejskich (43%), podczas gdy w miastach wojewódzkich skala tego zjawiska jest trzykrotnie mniejsza⁸.

Nawiązywanie i podtrzymywanie współpracy z administracją publiczną wynika z wielu przyczyn. Przedmiot działań obu sektorów często jest zbieżny – organizacje zajmują się problemami, których rozwiązywanie jest ustawowym obowiązkiem, czy to samorządu lokalnego, czy administracji rządowej. Konsekwencją tego jest możliwość pozyskiwania funduszy publicznych z urzędów różnego typu, które mogą zlecać organizacjom realizację zadań publicznych. Dla wielu z nich, zwłaszcza tych funkcjonujących na terenach wiejskich jest to podstawowe źródło utrzymania i środki te decydują o „być albo nie być” organizacji⁹.

Samorząd gminny to jeden z najważniejszych partnerów organizacji pozarządowych, zwłaszcza tych działających na terenach wiejskich. Jest to konsekwencja lokalnego charakteru działań dużej części organizacji. Wśród ważnych partnerów sektora pozarządowego są też starostwa powiatowe i urzędy marszałkowskie, natomiast z administracją rządową organizacje współpracują znacznie rzadziej – częste, regularne kontakty ma zaledwie kilka procent z nich. Prawie dwie trzecie w ogóle nie kontaktuje się z urzędami wojewódzkimi, a aż trzy czwarte nie ma żadnych kontaktów z rządowymi instytucjami na szczeblu centralnym¹⁰.

Współpraca może przybierać formę współpracy finansowej oraz pozafinansowej. Najczęściej wskazywane przez organizacje formy pozafinansowej współpracy to uzgadnianie i prowadzenie wspólnych przedsięwzięć (55% organizacji), wymiana informacji (50%) oraz patronat udzielany przez samorząd działaniom organizacji (48%)¹¹. Analiza sprawozdań budżetowych pokazuje, że rola organizacji rośnie – z roku na rok zwiększa się nie tylko nominalna wartość środków przekazywanych organizacjom przez samorządy, ale również udział tych środków w całości wydatków bieżących jednostek samorządu terytorialnego¹².

3. Metodyka badań empirycznych

Celem podjętych badań było określenie, jakie są formy współpracy organizacji trzeciego sektora z sektorem pierwszym (administracją publiczną) i sektorem drugim (biznesem)? Z analizy literatury wynika, że w Polsce współpraca ta jest raczej słaba, niewystarczająca, uboga głównie ze względu na wczesne sta-

⁸ Ibid., s. 23-24.

⁹ J. Herbst, J. Przewłocka: *Podstawowe fakty o organizacjach pozarządowych. Raport z badania 2010, Badania aktywności obywatelskiej*. Stowarzyszenie Klon/Jawor, Warszawa 2011, s. 123.

¹⁰ Ibid., s. 122.

¹¹ Ibid., s. 122-123.

¹² Ibid., s. 127.

dium rozwoju woluntaryzmu w Polsce. Na potrzeby badań przyjęto następującą hipotezę: współpraca organizacji trzeciego sektora z biznesem i administracją publiczną jest słaba.

Podstawą badań empirycznych były badania jakościowe – wykorzystano metodę wielokrotnego studium przypadków (*multiply-case study*). Wywiady i obserwacje to główne techniki badawcze wykorzystane na potrzeby badania. Podstawą badań były niestrukturalizowane wywiady w formie swobodnej, ale uporządkowanej rozmowy o różnym stopniu standaryzacji pytań.

W podjętych badaniach empirycznych zastosowano celowy dobór przypadków, ze względu na chęć dotarcia do organizacji trzeciego sektora, które działają w Polsce już stosunkowo długo, co najmniej od kilkudziesięciu lat. W kręgu zainteresowania znalazły się przede wszystkim organizacje pozarządowe, które powstały na początku lat 90. XX w., tuż po transformacji gospodarczej Polski, jako wyraz dokonujących się w Polsce przemian polityczno-gospodarczo-społecznych. Obok kryterium roku powstania organizacji (początek lat 90. XX w., czyli ok. 20-letnie prowadzenie swojej działalności) pod uwagę wzięto również posiadanie przez organizację pozarządową statusu organizacji pożytku publicznego. Dodatkowo, ze względu na ograniczone środki finansowe projektu, zasięg badań ograniczono do województwa śląskiego, a dokładnie do miasta Katowice.

Analiza bazy danych, zawierająca listę organizacji pozarządowych w Polsce, wskazała, że w Katowicach istnieje obecnie łącznie 1645 organizacji pozarządowych¹³. Wśród nich, status organizacji pożytku publicznego posiada 85 podmiotów. Szczegółowa analiza wszystkich 85 organizacji umożliwiła identyfikację 5 organizacji, które powstały przed 1989 r., 26 organizacji, które powstały w latach 1989-1994 oraz 49 organizacji powstałych w latach 1996-2009.

Na podstawie wyodrębnionych 26 organizacji, które powstały w latach 1989-1994, stworzono listę potencjalnych organizacji, które stały się bazą potencjalnych podmiotów do badań empirycznych. Po serii przeprowadzonych rozmów telefonicznych i negocjacji oraz ustaleniu konkretnych terminów spotkań ostatecznie do badań przyjęto dwie organizacje pozarządowe. W tabeli 1 zawarto krótką charakterystykę badanych organizacji pozarządowych.

Tabela 1

Charakterystyka badanych organizacji pozarządowych

Wyszczególnienie	Organizacja pozarządowa A	Organizacja pozarządowa B
1	2	3
Forma organizacyjno-prawna	Fundacja	Fundacja
Rok powstania	1989	1992
Status OPP (od kiedy)	2006	2009

¹³ Baza ogólnodostępna w ramach portalu organizacji pozarządowych: www.ngo.pl.

cd. tabeli 1

1	2	3
Ekonomia społeczna	nie prowadzi działalności gospodarczej	prowadzi działalność gospodarczą
Struktura	nie posiada jednostek podległych	posiada jednostki podległe

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań empirycznych.

Respondentami badań były osoby, które od początku istnienia organizacji pozarządowej w niej funkcjonowały, aktywnie ją współtworzyły i bezpośrednio przyczyniły się do jej obecnego „wyglądu”. Byli to przede wszystkim przedstawiciele zarządów fundacji oraz główni pracownicy. Dla rzetelności i dokładności badań zdecydowano, że będą to wizyty co najmniej jednodniowe. Poniżej zaprezentowano zgromadzony materiał empiryczny w postaci opisów poszczególnych przypadków.

4. Relacje współpracy fundacji z administracją publiczną i biznesem – wyniki badań empirycznych (opis przypadków)

Studium przypadku A

Relacje fundacji z samorządem są niewielkie i ograniczają się do pełnienia funkcji wykonawcy zadań. Choć miasto Katowice, zdaniem fundacji, poprzez utworzenie Wydziału Polityki Społecznej podejmuje kwestie budowania relacji współpracy z organizacjami pozarządowymi, to jednak edukacja ekologiczna – główny obszar działalności fundacji – nie jest realizowana ani wspierana przez miasto Katowice. Priorytetowe są inne projekty o charakterze np. pomocy dzieciom z ubogich rodzin. Zdaniem fundacji wynika to z faktu, że samorzady przede wszystkim patrzą na własne zadania i na tej podstawie określają i wyznaczają cele do realizacji przez organizacje pozarządowe. Na etapie zbierania propozycji obszarów potencjalnego wsparcia przez miasto Katowice, fundacja nawet zgłosiła swoją uwagę o potrzebie uwzględnienia edukacji ekologicznej, ta jednak została odrzucona. Fundacja aktywnie korzystała z tzw. inkubatora społecznej przedsiębiorczości poprzez np. udział w szkoleniach dotyczących sposobów pozyskiwania funduszy, ale według przedstawicieli fundacji od stycznia bieżącego roku aktywność inkubatora praktycznie znikła.

Inną wysoce cenioną formą współpracy fundacji z administracją publiczną jest bezpośrednie przekazywanie informacji do szkół. Fundacja aktywnie wykorzystuje gminy do dystrybucji informacji zarówno do, jak i ze szkół. Wśród inicjatyw podejmowanych przez fundację jest np. akcja „kaszaniaki”. W ramach

tego projektu dzieci grabiły liście i wieszały budki lęgowe dla sikorek. Akcja ta jest przykładem edukacji ekologicznej w praktyce. Projekt był finansowany przez urząd miasta. Inny przykład prowadzonego projektu dotyczył znaczenia drzew w środowiskach zurbanizowanych. W ramach tego projektu w Dąbrowie Górniczej zorganizowano warsztaty bezpośrednie dla zarządców nieruchomości.

Fundacja nawiązuje także relacje współpracy z organizacjami biznesowymi. Charakterystyczne jednak jest to, że zwykle współpraca ta jest pośrednia, tzn. współpraca fundacji z organizacją biznesową odbywa się za pośrednictwem innej fundacji działającej przy organizacji biznesowej. Środki finansowe firm dystrybuują coraz częściej fundacje zakładane przy firmach. Przykładem prowadzonego w ten sposób projektu było stworzenie enklawy zieleni przy gimnazjum w postaci żywopłotu i rabatki kwiatowej oraz akcja „kasztaniaki”. Akcja była zorganizowana na rzecz dzieci Banku Śląskiego oddział Katowice.

W przypadku nawiązania bezpośredniej współpracy z organizacjami biznesowymi, efektem kontaktów jest zwykle rzeczowe wsparcie ze strony firmy w postaci towaru, np. lokalna hurtownia z Chorzowa przekazała fundacji jabłka dla dzieci, inna firma zakupiła laptopy i przekazała je szkole w postaci nagrody w konkursie. Wsparcie to ma zwykle charakter sporadyczny. Z badań wynika także, że w fundacji zaobserwowano pewną niechęć organizacji biznesowych do przekazywania „oficjalnych” darowizn organizacjom trzeciego sektora. Jeśli już przekazują darowizny, wolą to zrobić bez formalnego pokwitowania. Takie zachowanie badana fundacja tłumaczy brakiem zaufania organizacji biznesowych do obowiązujących przepisów prawnych. Zwłaszcza po skandalach, w których przedsiębiorstwa miały kłopoty finansowe ze względu na przekazywane darmowo towary, podmioty biznesowe starają się raczej zapobiegać potencjalnym problemom. Zamiast formalnego przekazania towaru w formie darowizny, wolą kupić nowy towar, następnie formalnie go zużyć oraz w sposób bezpośredni, ale nieformalnie przekazać go obdarowywanej organizacji. W badanej fundacji podkreślono, że dalej przepisy się nie zmieniły, co może być różnie interpretowane, w tym na niekorzyść darczyńcy. Nieprecyzyjne przepisy są czasem źródłem problemów w przekazaniu pieniędzy nawet przez samego fundatora fundacji.

W badanej fundacji zauważono także, że brakuje nawiązywania relacji współpracy pomiędzy samymi organizacjami pozarządowymi. Z opinii badanej fundacji wynika, że organizacje pozarządowe nie chcą ze sobą bezpośrednio współpracować, bo widzą w sobie przede wszystkim konkurencję, ze względu na korzystanie z tego samego lub podobnych źródeł.

Studium przypadku B

Współpraca z administracją publiczną jest oceniana różnie przez badaną fundację: jako partnerska w mniejszych gminach oraz jako pozostawiająca wiele

do życzenia dla np. miasta Katowice. Współpraca ta ogranicza się do otrzymywania comiesięcznej dotacji na szkoły. Jako fundacja znana w całym kraju, podejmująca wiele inicjatyw, oczekuje lepszego potraktowania, jako bliskiego partnera. Fundacja mimo słabych relacji z miastem Katowice prowadzi wspólne inicjatywy, pod patronatem prezydenta – np. 2012 Rokiem Korczakowskim – konkurs plastyczny. Fundacja nie brała udziału w uchwalaniu programu współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi ani razu, gdyż przeważało przeświadczenie, że te uwagi nie mają znaczenia. Jednocześnie zauważono, że w małych gminach fundacja traktowana jest znacznie lepiej, jako partner samorządu, a nie tylko wykonawca zadań (np. Janów Lubelski, Lesko, Rybanów). W miejscach tych fundacja jest wręcz motywowana i zapraszana do wspólnych przedsięwzięć. Współpraca z organizacjami biznesowymi ma charakter sporadycznych działań.

Zalety współpracy to przede wszystkim korzyści płynące dla szkół w obszarze edukacji małego dziecka, a także dalsze prowadzenie placówek przez jednostki administracji publicznej. Do korzyści zaliczyć można także wszelkiego rodzaju gesty podziękowań od rodziców, nauczycieli, burmistrzów itp. oraz tworzenie pozytywnego wizerunku, brakuje jednak wymiernych korzyści, szczególnie w regionie. Istnieją też potencjalne obszary konfliktów, np. turystyka jest integrowaniem w kompetencje gminy. Należy także dokładnie kalkulować dotację, ponieważ często zdarzają się błędy w rachunkach.

Fundacja podejmuje także współpracę międzynarodową w zakresie edukacji przedszkolnej. Partnerem jest m.in. Ukraina, w szczególności Lwów i Drohobycz. Realizowana jest także współpraca z Holandią (szkoły), Norwegią (przedszkola), Walią – wymiana doświadczeń, organizowanie wizyt studyjnych. Fundacja wspiera też badania archeologiczne – 1,5 roku temu powstała stacja naukowo-badawcza w Łutowcu. Fundacja wsparła badania naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Jagiellońskiego, Wrocławskiego i Warszawskiego, oraz przyczyniła się do poszukiwania neandertalczyka – np. udzieliła lokum badaczom. Fundacja prowadzi też sama archeologiczne badania naukowe dotyczące strażnicy w Łutowcu i zamku w Lutowie. Fundacja współpracuje także z PAN w obszarze nauk przyrodniczych, zaś za pomoc Polakom na Wschodzie fundacja otrzymała medal.

5. Wnioski z badań empirycznych

Podsumowanie analizy przeprowadzonych badań empirycznych metodą *case study* zaprezentowano w tabeli 2.

Tabela 2

Relacje współpracy fundacji z administracją publiczną i biznesem

Organizacja pozarządowa A	Organizacja pozarządowa B
<ol style="list-style-type: none"> 1. Relacje fundacji z samorządem są niewielkie i ograniczają się do pełnienia funkcji wykonawczy zadań. 2. Główny obszar działalności fundacji nie jest realizowany ani wspierany przez miasto. 3. Podstawową formą współpracy fundacji z administracją publiczną jest wymiana informacji – fundacja aktywnie wykorzystuje gminy do dystrybucji informacji zarówno do szkół, jak i ze szkół. 4. Współpraca z organizacjami biznesowymi ma charakter pośredni, tzn. odbywa się za pośrednictwem innej fundacji działającej przy organizacji biznesowej. 5. Współpraca z organizacjami biznesowymi jest sporadyczna i zwykle ogranicza się do rzeczowego wsparcia ze strony firmy. Zauważono wyraźną niechęć organizacji biznesowych do przekazywania „oficjalnych” darowizn organizacjom trzeciego sektora. 6. Współpraca z innymi organizacjami pozarządowymi niewielka. Z opinii badanej fundacji wynika, że organizacje pozarządowe nie chcą ze sobą bezpośrednio współpracować, bo widzą w sobie przede wszystkim konkurencję, ze względu na korzystanie z tego samego lub podobnych źródeł finansowania 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Współpraca: <ul style="list-style-type: none"> – partnerska w mniejszych gminach, – pozostawiająca wiele do życzenia (raczej jako wykonawca zadań) w większych jednostkach, np. w miastach. 2. Współpraca z organizacjami biznesowymi jest sporadyczna. 3. Inne współprace: <ul style="list-style-type: none"> – współpraca międzynarodowa – Ukraina (np. Lwów, Drohobycz); Holandia, Norwegia, Walia; – współpraca z uczelniami wyższymi (Uniwersytet Szczeciński, Jagielloński, Wrocławski i Warszawski) – fundacja wspiera badania archeologiczne; – współpraca z PAN w obszarze nauk przyrodniczych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Wyniki przeprowadzonej „poprzecznej” analizy zgromadzonych danych dla rozpatrywanych przypadków omówiono poniżej.

Współpraca organizacji trzeciego sektora z organizacjami administracji publicznej i organizacjami biznesowymi ma różny zakres, uzależniony od rodzaju organizacji pozarządowej, od jej bezpośrednich kontaktów z jednostkami administracji publicznej oraz od jej miejsca działania. Te działające w miastach wydają się mieć mniejsze możliwości budowania aktywnych i rzeczywistych relacji wzajemnej współpracy w przeciwieństwie do tych działających na obrzeżach. Niezależnie od tego wyniki wskazują, że organizacje pozarządowe, choć skazane na zabieganie o środki finansowe z administracji publicznej, postrzegają relacje współpracy raczej w kategoriach „przykrego obowiązku” niż rzeczywistych, przyjaznych stosunków partnerskich. Częściej znajdują się w pozycji wykonawcy zadań, niż partnera samorządu. Zachodzące relacje ograniczają się w zasadzie do sfery finansowej, przy jednocześnie słabym realizowaniu w praktyce przy-

kładów współpracy pozafinansowej, opisywanej w opracowywanych programach współpracy samorządów z organizacjami pozarządowymi. Zdecydowanie bardziej popularną formą współpracy jest w tym względzie forma finansowa, w przeciwieństwie do pozafinansowej.

Także relacje współpracy z biznesem nie są wykorzystywane w pełni. Ograniczają się w zasadzie do przekazywania określonych towarów i to często „bez formalności”. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest obawa przed różnymi interpretacjami przepisów prawnych. Brak wystarczająco jasnych, przejrzystych przepisów ogranicza rozwój wzajemnych relacji. Także tworzenie organizacji pozarządowych przy firmach i płynąca stąd nieufność wobec wszystkich organizacji trzeciego sektora, ze względu na pojawiające się nadużycia czy skandale, nie sprzyja budowaniu współpracy pomiędzy tymi podmiotami i sprawia, że możliwości rozwoju współpracy pozostają nadal stosunkowo duże.

Podsumowanie

Wzrastająca w ostatnich latach liczba organizacji pozarządowych w Polsce staje się wyrazem dojrzałości społeczeństwa obywatelskiego. Pomimo tej tendencji, ogólna liczba organizacji trzeciego sektora w Polsce jest jeszcze ciągle stosunkowo niska w porównaniu do liczby tych organizacji w innych krajach zachodnich, dojrzałych demokratycznie. Choć rola trzeciego sektora cały czas wzrasta w życiu społeczno-gospodarczym, jego możliwości są jeszcze ciągle nie w pełni wykorzystane. Wyniki przeprowadzonych badań wskazują, że współpraca organizacji trzeciego sektora z biznesem i administracją publiczną jest słaba (niewystarczająca, uboga, skąpa). Można więc stwierdzić, że potencjał możliwości dalszego rozwoju organizacji trzeciego sektora jest jeszcze stosunkowo duży. Relacje współpracy organizacji pozarządowych z administracją publiczną, kształtowane w sposób aktywny, mogą przyczynić się do poprawy efektywności wykorzystania środków finansowych w samych organizacjach pozarządowych oraz do trafniejszego przeznaczania wydatkowanych środków przez administrację publiczną.

NGOs AND THEIR IMPORTANCE IN SHAPING EFFICIENTLY WORKING PUBLIC ADMINISTRATION

Summary

In recent years, noticeable is the growing interest in the subject of third sector organizations. Freedom of action and involvement of citizens in social life is the foundation of democracy. The activity of citizens of democratic states can be seen in the actions of third sector organizations for the public good. A manifestation of this participation in the creation of a public good is the multiplicity and diversity of existing NGOs in the country. The paper aims to identify the relations between actors from different sectors, in particular, between NGOs and public administration, and also to present findings in the field of NGOs cooperation with the first sector (public administration) and the second sector (business).